

■ **Семен Нескородєв**
Semen Neskorodiev

Кандидат економічних наук, доцент Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
 PhD (Economics), Associate Professor of the Karazin Kharkiv National University
 E-mail: nemes77@rambler.ru

Аналіз цін та інфляції в ході “середнього” циклу національної економіки (1999–2012 рр.)

Analysis of prices and inflation within the “average” cycle of the national economy (1999–2012)

У статті розглянуто основні особливості динаміки цін за останні 12 років. Особливу увагу приділено аналізу інфляції в контексті циклічного розвитку національної економіки. За допомогою графічних моделей описано динаміку цін упродовж “середнього” циклу національної економіки (1999–2012 рр.)

In the article, considered are the basic features of the price movement within the last 12 years. Special attention is paid to the inflation analysis in the context of the cyclic development of the national economy. The price movement within the “average” national economy cycle (1999 – 2012) is described by means of graphic models.

Ключові слова: інфляція, індекс-дефлятор, “середній” економічний цикл, криза.

Key words: inflation, deflator, “average” economic cycle, crisis.

Проблема інфляції нарівні з проблемою економічного зростання є однією з основних макроекономічних проблем. Це притаманно всім без винятку економічним системам як розвинутих країн, так і країн, що розвиваються. Важливість макроекономічного аналізу цін та інфляції зумовлена тим, що:

1) ціни впливають на всі макроекономічні процеси – виробництво, відтворення, накопичення, заощадження, споживання;

2) від рівня цін та інфляції залежать реальні (на відміну від номінальних) значення всіх основних макроекономічних показників економіки – ВВП, національний дохід, інвестиції;

3) ціна є регулятором співвідношення між попитом і пропозицією, чим і впливає на динаміку економічної системи.

Інфляція як процес настільки сильно зрослася з економікою, стала настільки характерним явищем, що нині вже не розглядається питання про повне її подолання, а йдеться лише про контроль і утримання інфляції в

певних межах. Наприклад, до економічної теорії увійшло таке поняття, як “природний рівень інфляції” (3–5% за рік), котрий вважається нормальним явищем для сучасної економіки, стимулом для нарощування обсягів виробництва. Саме такий рівень інфляції характерний для стабільних етапів розвитку економічної системи.

Проте економіка функціонує нестабільно – за різних темпів зростання, з різною швидкістю і проходить різні фази циклічної динаміки. Разом зі зміною економічної динаміки відбуваються зміни і темпів інфляції.

Метою статті є аналіз динаміки цін у взаємозв'язку з фазами “середнього” циклу для виявлення закономірностей інфляції в ході середньоциклічної динаміки і подальшої розробки рекомендацій щодо антиінфляційної політики. Як проявляла себе інфляція на різних фазах “середнього” циклу? Чи була інфляція характерна для всього “середнього” циклу? На яких фазах “середнього” циклу спостерігалися максимальні та мінімальні темпи зростання цін? Зміст цієї статті допоможе знайти

відповіді на поставлені запитання.

Найбільш загальним показником, що характеризує зміни цін в економіці, є дефлятор валового внутрішнього продукту (ВВП). Перевага цього показника в тому, що він враховує ціни на всі товари і послуги, які включаються до ВВП національної економіки, таким чином, є загальним барометром інфляційних процесів. Водночас це є і його недоліком, оскільки даний показник не відображає зміни цін на окремі групи товарів. Проте серед інших індексів-цін – індексу цін виробників або індексу споживчих цін, цей показник найбільше підходить для цілей запропонованого дослідження.

Аналізу цін та інфляції в ході циклічного розвитку економіки присвятили свої праці Дж. Кейнс, М. Кондратьєв, К. Маркс, М. Туган-Барановський, а дослідженню процесів інфляції в національній економіці – А. Гальчинський, В. Геєць, І. Лукинов. Водночас специфіка “середніх” циклів національної економіки потребує додаткового виявлення особливостей динаміки. Саме зв'язок ін-

Таблиця. Валовий внутрішній продукт, індекс-дефлятор ВВП і показники динаміки інфляції впродовж “середнього” циклу національної економіки

Показник	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Валовий внутрішній продукт, млрд. грн., у цінах 1999 року	130	138	151	159	174	195	201	215	232	229	172	182	183
Індекси-дефлятори, відсотків до попереднього року	127.3	123.1	109.9	105.1	108.0	115.4	124.5	114.8	122.7	128.6	113.0	113.8	114.3
Темп приросту індексу-дефлятора до попереднього року, %*		23.1	9.9	5.1	8.0	15.4	24.5	14.8	22.7	28.6	13.0	13.8	14.3
Базисні індекси-дефлятори, відсотків до 1999 року*	100.0	123.1	135.3	142.2	153.6	177.2	220.6	253.3	310.8	399.7	451.6	513.9	587.4

Джерело: [9].

* Розраховано автором.

фляції із “середнім” циклом залишається поза увагою сучасних досліджень, особливо тих, що стосуються макроекономічного розвитку національної економіки.

БАЗОВА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ІНФЛЯЦІЇ ПРОТЯГОМ “СЕРЕДНЬОГО” ЦИКЛУ

Інфляція як економічний процес відома з XVIII ст. Спочатку вона була тимчасовою і викликала надзвичайними подіями – війнами, неврожаєм, стихійними лихами. Та в міру розвитку торговельних, виробничих, а головне – грошових стосунків до XX ст. вона набувала хронічного характеру. При цьому інфляційні процеси мають місце в усіх без винятку країнах світу. Проте, як правило, в країнах, що розвиваються, темп інфляції в 2.5–3 рази вищий, ніж в економічно розвинутих [8].

Економіка нашої країни з 1999-го до 2012 року пройшла “середній” цикл з основними класичними фазами, характерними для цього виду економічної динаміки [6]. На нашу думку, “середній” цикл має таку періодизацію фаз (див. графік 1):

- 2000–2004 рр. – фаза пожвавлення;
- 2005-й – перша половина 2008 р. – фаза зростання;
- друга половина 2008-го – 2010 р.

- фаза кризи;
- 2010–2012 рр. – фаза депресії.

Слід зазначити, що інфляція була притаманна національній економіці впродовж усього “середнього” циклу. Наведемо графік із динамікою зміни індексу-дефлятора в нашій країні, починаючи з 1999 року, наростаючим підсумком. Як бачимо, за цей період базисний індекс-дефлятор становить 537.6%. Це означає, що за весь період “середнього” циклу – з 1999-го до 2011 року рівень цін збільшився в 5.4 рази (див. графік 1).

ДИНАМІКА ІНФЛЯЦІЇ ПРОТЯГОМ ОСНОВНИХ ФАЗ “СЕРЕДНЬОГО” ЦИКЛУ

Як свідчить офіційна статистика (див. таблицю) і наочно демонструє графік 1, зростання цін відбувалося незалежно від фаз циклу, проте темпи зростання були різними. Отже, розглянемо основні фази циклу і проаналізуємо динаміку інфляції на кожній із них (див. графік 2).

Фаза пожвавлення (2000–2004 рр.) – протікала на тлі досить низьких темпів приросту дефлятора ВВП. Загальні ціни зростали на 5–15% за рік. Говорячи про “низькі” темпи приросту цін, слід мати на увазі відносність низького рівня – таким він є виключно для економіки України. У розвинутих економіках подібний приріст

індексів цін є високим. Проте з урахуванням того, що не так давно (в середині 1990-х років) в Україні спостерігалася гіперінфляція, розміри якої становили щороку сотні і тисячі відсотків, то інфляцію на рівні 29% у 2000 році і 9% у 2001 р. можна вважати справді низькою.

Необхідно підкреслити, що, незважаючи на щорічне зростання рівня цін на фазі пожвавлення, його темпи рік у рік знижувалися. Якщо в 2000 році рівень цін збільшився на 23.1% порівняно з 1999 роком, то в 2001-му – вже на 9.9%, а в 2002 році – всього на 5.1% відносно попереднього року. Таким чином, на фазі пожвавлення “середнього” циклу національної економіки спостерігалася стійке зниження темпів інфляції за збереження зростання цін. Такі періоди стійкого зниження темпів інфляції в економічній теорії називаються “дезінфляцією”. Як впливає з нашого аналізу, взяття під контроль інфляційних процесів і досягнення щорічного зниження темпів інфляції збіглося з фазою пожвавлення “середнього” циклу. Чи випадково це? Звичайно ж, ні. Стабілізація цін однозначно була однією з основ економічного зростання. В умовах стабільних цін нормалізуються всі інші макроекономічні процеси. Тому учасники ринкових стосунків отримують можливість планувати й організовувати власну діяльність у середньостроко-

Графік 1. “Середній” цикл національної економіки і зростання цін

Джерело: складено автором відповідно до даних таблиці.

Графік 2. “Середній” цикл національної економіки і щорічні темпи приросту індексу-дефлятора

Джерело: складено автором відповідно до даних таблиці.

вій перспективі, що було неможливо в умовах постійного зростання цін та інфляційних очікувань.

Залежно від переходу до фази зростання “середнього” циклу динаміка індексу-дефлятора змінила свою тенденцію – рівень цін рік у рік став зростати все вищими темпами. Сукупний попит у процесі поживлення економіки також зростає, і сукупна пропозиція не могла його задовольнити. Розрив, що виникає між попитом і пропозицією, призводить до дефіциту і зростання цін. Щорічний темп приросту індексу-дефлятора на цій стадії циклу становив 15–28%. У 2005 році порівняно з попереднім роком ціни зросли майже на 25%, у 2007-му – на 22.7%. Максимального значення дефлятор досяг в останній рік підвищувальної хвилі 2008 року і становив 128.4% до попереднього року, тобто ціни зросли на 28.4%. Таким чином, фаза поживлення супроводжувалася високими темпами зростання інфляції.

Щорічні темпи приросту цін вище 10% відносяться до галопуючого типу інфляції, для якої характерні вищі темпи приросту цін, аніж для помірної (повзучою) інфляції, котра спостерігалася на фазі поживлення. Хоча чітко визначених параметрів галопуючої інфляції немає, як правило, такою інфляцією визнається зростання цін на 10–100% за рік, іноді зустрічаються й інші межі: 10–50% або 20–100%. Головною особливістю галопуючої інфляції порівняно з помірною є зростання ризиків господарської діяльності, зокрема пов’язаних з укладенням контрактів у номінальних цінах. Цей вид інфляції також створює диспропорції в макроекономіці між галузями. Галопуюча інфляція впливає на поведінку домогосподарств і фірм, призводячи до посилення інфляційних очікувань. Кожне підвищення цін призводить до зростання заробітної плати і витрат. Також до наслідків галопуючої інфляції можна віднести прагнення суб’єктів господарювання конвертувати гроші, які швидко знецінюються, в товари, валюту і нерухомість, щоб зберегти їх від інфляції. Усе це створює нестабільність в економічній системі, дезорганізує економічні зв’язки, уповільнює економічне зростання, створює передумови для раннього початку фази кризи і слугує чинником збільшення масштабів кризи.

Галопуюча інфляція – це чіткий сигнал для держави як єдиного ма-

кроекономічного суб’єкта, спроможного системно регулювати макроекономічні процеси. Водночас така інфляція на фазі зростання “середнього” циклу свідчить про те, що національна економіка перегрілася, можливо, раніше визначеного часу, а також про неефективність державної дезінфляційної політики й антициклічного регулювання.

Для фази кризи (друга половина 2008-го – 2010 рік), було характерне різке зниження темпів приросту цін. Інфляція не зникла, ціни продовжували зростати, але повільніше, ніж на підвищувальній хвилі “середнього” циклу. Щорічний їх приріст порівняно з попереднім роком становив 13% у 2009 році, 13.8% – у 2010-му. Особливістю інфляції на цій фазі є зростання цін на тлі різкого скорочення фізичного обсягу виробництва. Так, у 2009 році він скоротився на 25% порівняно з 2008 роком – це один із найбільших спадів серед країн, що зазнали впливу світової економічної кризи.

У сучасній макроекономіці подібний стан, у якому економічна криза і депресивний стан економіки поєднуються зі зростанням цін, називається “стагфляція”. Це досить новий феномен для світової економіки, пов’язаний із циклічним розвитком. В економіці класичного капіталізму спад виробництва, криза або депресія, як правило, супроводжувалися не зростанням, а зниженням цін (дефляцією). До середини ХХ століття для економіки, котра циклічно розвивається, характерною була саме така ситуація. Проте, наприкінці 1960-х – на початку 1970-х років вона кардинально змінилася – разом із падінням виробництва зростали ціни. З особливою силою стагфляція проявила себе у світових економічних кризах 1974–1976 рр. і 1981–1982 рр.

Для вітчизняної економіки яскравим прикладом стагфляції є період 1991–1996 рр., коли за зростання цін у сотні разів відбулося падіння ВВП майже вдвічі. Нинішня стагфляція за масштабами (падінням обсягів виробництва і темпом інфляції) значно менша від стагфляції 1990-х років, але не варто забувати, що в умовах кризи інфляція може вийти з-під контролю.

Фаза депресії (2011–2012 рр.) загалом зберегла тенденції інфляції, що зародилися на фазі кризи – ціни неухильно зростають, але темпи їх приросту значно скоротилися. Так, у 2011 році, за даними офіційної статистики, рівень цін збільшився всьо-

го на 4.6% порівняно з 2010 роком, що відповідає природному (нормальному) рівню інфляції. З другого боку, рівень реального ВВП стабілізувався й припинив падіння – обсяг реального ВВП в 2011 році значно нижчий від ВВП останнього 2008 року підвищувальної хвилі. Але стабілізація обсягу виробництва з одночасним приборкуванням інфляції є позитивною тенденцією, яка може стати кон’юнктурною основою для початку фази поживлення, а отже, і нового “середнього” циклу.

Інфляцію зі зростанням цін менш як на 10% на рік називають повзучою (помірною). Багато вчених-економістів розглядає її як нормальне явище для розвитку економіки. Незначна інфляція, котра супроводжується відповідним зростанням грошової маси, активізує платоспроможний попит і таким чином стимулює розвиток виробництва, сприяє модернізації його структури, активізує інвестиційну діяльність. У свою чергу, піднесення виробництва приводить до поживлення економічної системи та подальшого зростання платоспроможного попиту за допомогою збільшення факторних прибутків. Відтак можуть скластися передумови зародження нового “середнього” циклу.

Водночас не можна забувати про вітчизняний досвід гіперінфляції в 1990-х роках, адже завжди існує небезпека виходу повзучої інфляції з-під контролю. Ця небезпека є значною загрозою в країнах, що розвиваються, де відсутні відпрацьовані механізми регулювання господарської діяльності, а рівень виробництва низький і характеризується наявністю структурних диспропорцій.

ПОРІВНЯННЯ ФАКТИЧНОЇ ДИНАМІКИ ІНФЛЯЦІЇ ПРОТЯГОМ “СЕРЕДНЬОГО” ЦИКЛУ З ТЕОРЕТИЧНИМИ УЯВЛЕННЯМИ

Чи узгоджувалася фактична динаміка цін упродовж “середнього” циклу національної економіки із загальнотеоретичними уявленнями про інфляцію протягом циклу? Дослідження теоретичної спадщини Дж. М. Кейнса [1] та М.І. Туган-Барановського [7], які багато своїх досліджень присвятили вивченню саме середніх циклів, дає змогу узагальнити їхні погляди на динаміку цін у ході циклу до викладених нижче положень.

На фазі поживлення ціни на товари досить низькі, а темпи інфляції незна-

чні. Це визначається дією економічних механізмів, які домінували на попередніх фазах циклу, – кризи і депресії. Саме низькі й стабільні ціни стимулюють активізацію споживчого попиту, що викликає зростання пропозиції, тобто виробництва. Причому, в короткостроковому періоді, на думку Дж. М. Кейнса, ціни не зростатимуть, навіть на тлі активізації попиту під дією монетарних чинників – збільшення обсягів грошової маси [1]. Згідно з його теорією циклу на фазі пожвавлення в економіці спостерігаються вільні незадіяні чинники виробництва – капітал, робоча сила, земля. На ці ресурси на фазах кризи і депресії були сформовані низькі ціни, що зумовило низький рівень зарплати внаслідок зростання безробіття, низький відсоток через наявність вільного капіталу, низькі орендні й рентні платежі внаслідок наявності вільних площ. Тому фірми, збільшуючи обсяги власного виробництва, для задоволення зростаючого попиту на фазі пожвавлення залучають додаткові вільні ресурси за поточними цінами, сформованими на фазі депресії. Тобто доки є вільні чинники виробництва, які утворилися під час фаз кризи і депресії, їх залучення не призводить до зростання цін на них. Таким чином, збільшення виробництва на фазі пожвавлення не створює цінової конкуренції на ресурси, і вони залучаються за поточними цінами внаслідок того, що є надлишок цих ресурсів.

Критерієм переходу економіки від пожвавлення до зростання є досягнення передкризового рівня виробництва. Ця фаза визначається продовженням економічного зростання, розпочатого на фазі пожвавлення, досягненням відносно повної зайнятості, розширенням виробничих потужностей, їх модернізацією, створенням нових підприємств. Процентні ставки підвищуються під впливом збільшення обсягу інвестицій. Незважаючи на підвищення рівня процентних ставок, відбувається і зростання курсу цінних паперів, оскільки на нього позитивно впливає підвищення прибутковості підприємств.

На фазі зростання поведінка цін і ринковий механізм ціноутворення на ринку ресурсів змінюються, потенціал короткострокового економічного зростання вичерпується, всі невикористані ресурси залучаються до виробництва. Для подальшого економічного зростання потрібне залучення додаткових ресурсів, внаслідок чого виникає конкуренція фірм за ресурси.

Включається механізм дії закону попиту і пропозиції: ціни на ресурси зростають – підвищується зарплата, норма відсотка, орендні ставки і рента, ціни на сировину. Вслід за ціною на чинники виробництва поступово зростає ціна на кінцеву продукцію, відбувається виток інфляційної спіралі. З подальшою динамікою економічної системи протягом “середнього” циклу стає все складніше залучати додаткові чинники виробництва – капітал, праця, землю. Також зі зростанням обсягів виробництва падає гранична ефективність капіталу – кожна нова одиниця залучення капіталу дає все менший прибуток. Якщо на фазі пожвавлення оновлення основного капіталу обіцяло великі прибутки, то до кінця фази зростання рентабельність капіталу стає значно меншою.

Економічна система підходить до меж зростання в умовах діючих технологій і науково-технічного прогресу – споживчий попит задоволений, ціни на товари і ресурси високі, необхідні інвестиції зроблено, прибуток на авансований капітал мінімальний. За цих умов, з одного боку, споживачі вже не готові споживати за такими високими цінами у всезростаючому обсязі, а з другого – виробники не можуть підтримувати високі обсяги виробництва через високі ціни на ресурси і падіння норми прибутку.

Поява будь-якого дестабілізуючого чинника в господарському механізмі порушує нестабільну за такого високого рівня цін рівновагу між виробництвом і платоспроможним попитом, а економічна система входить у фазу кризи. Підприємці, як правило, не бувають готові до кризи. Ринок у якийсь момент переповнюється товарами, проте багато підприємств продовжує функціонувати, викидаючи на ринок усе нову й нову продукцію. Попит починає поступово зменшуватися, відставати від пропозиції. Труднощі зі збутом призводять до скорочення виробництва і зростання безробіття. Зниження купівельної спроможності населення ще більше ускладнює збут. Усі економічні показники скорочуються. Відбувається падіння цін на товари, рівня заробітної плати, прибутку, інвестицій, руйнується механізм кругообігу капіталу, виникає криза платежів і дефіцит готівки.

Таким чином, криза – це механізм пристосування розмірів суспільного виробництва до обсягу платоспроможного попиту суб'єктів господарювання через зміни цін на кінцеву про-

дукцію і цін на чинники виробництва. За кризою йде фаза депресії, яка є досить тривалою, іноді найтривалішою фазою циклу за часом. Депресія характеризується застоєм виробництва, виходом із ладу застарілого основного капіталу (передусім машин та устаткування), що є важливою передумовою зниження витрат виробництва з метою пристосування до сталого низького рівня цін. Низькі ціни сприяють реалізації накопичених товарних запасів. Слабка господарська активність породжує безробіття. Попит на капітал, а також рівень процентних ставок падають. Це пояснюється застоєм виробництва. Діалектика економічного розвитку полягає в тому, що чинники кризи стають у фазі депресії чинниками переходу економіки до фази пожвавлення. Низькі ціни стимулюють споживання і попит – для економічної системи створюються умови виникнення нового “середнього” циклу.

Як бачимо, динаміка цін у національній економіці, представлена індексом-дефлятором, протягом “середнього” циклу за 1999–2012 рр. відповідала теоретичним переконанням учених-циклістів.

ВИСНОВКИ

З а рамками статті залишилися питання, пов'язані з причинами інфляції в національній економіці та методами її регулювання. Ці проблеми заслуговують окремого аналізу і будуть розглянуті нами в іншій праці. Тут ми лише зробили спробу провести паралелі між динамікою цін і циклічним розвитком економічної системи. Головні висновки, які впливають з отриманих результатів, такі:

1. Динаміка цін у національній економіці в ході “середнього” циклу відповідала теоретичним положенням про динаміку цін;

2. Для всього “середнього” циклу національної економіки (1999–2012 рр.) незалежно від його фази була характерна інфляція. На жодній із фаз не було зафіксовано дефляцію;

3. В ході “середнього” циклу змінювалися лише темпи інфляції. На фазах пожвавлення (2000–2004 рр.), кризи (друга половина 2008-го – 2010 р.) та депресії (2011–2012 рр.) щорічні темпи інфляції знижувалися на тлі загального зростання рівня цін, тобто спостерігалася дезінфляція;

4. На фазі зростання (2005-й – перша половина 2008 р.) рівень цін також зростає, досягнувши 30% на

рік. Ця фаза характеризується галопуючою інфляцією;

5. На фазі кризи (друга половина 2008-го – 2010 р.) зменшення обсягу виробництва супроводжувалося інфляцією. Таке явище називається стагфляцією і характерне для багатьох сучасних економік із другої половини ХХ ст. До цього фази кризи і депресії супроводжувалися дефляцією – зниженням рівня цін;

6. На поточній фазі “середнього” циклу – фазі депресії – інфляція збереглася, проте її темпи відповідають повзучій (помірній) інфляції, що одночасно зі стабілізацією обсягу виробництва створює кон’юнктурні передумови для генерації нової хвилі “середнього” циклу.

Література

1. Кейнс Дж. М. *Общая теория занятости, процента и денег* / Дж. М. Кейнс; пер. с англ. под ред. Л. П. Куракова – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.

2. Кизилов В. *Инфляция и её последствия* / В. Кизилов, Гр. Сапов. – М.: РОО “Центр “Панорама”, 2006. – 146 с.

3. *Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь* / за заг. ред. В. М. Гейця. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

4. Макаренко І. П. *Анатомія економічних криз. Макроекономічні умови формування та управління розвитком національних інноваційних систем* / І. П. Макаренко. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 320 с.

5. Ротбард М. *К новой свободе: Либертарианский манифест* / М. Рот-

бард; пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2009. – 398 с.

6. Нескородев С. Н. *Циклично-волновая динамика экономики Украины в конце XX – начале XXI вв.* / С. Н. Нескородев // *Вестник Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина. Экономическая серия.* – 2009. – № 840 – С. 194–202.

7. Туган-Барановский М. И. *Промышленные кризисы* / М. И. Туган-Барановский. – К.: Наукова думка, 1996. – 376 с.

8. *Официальный сайт Международного валютного фонда.* – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/>.

9. *Официальный сайт Государственного комитета статистики Украины.* – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Монети України

Про введення в обіг пам’ятних монет “Лінійний корабель “Слава Катерини”
Putting into circulation the commemorative coins “Catherine’s Glory Ship of the Line”

Національний банк України, продовжуючи серію “Морська історія України”, 18 грудня 2013 року ввів в обіг пам’ятні монети номіналами 10 та 5 гривень, присвячені 230-річчю спуску на воду зі стапелів Херсонської адміралтейської верфі флагмана Чорноморського флоту – 66-гарматного лінійного корабля “Слава Катерини”.

За період діяльності Херсонського адміралтейства, яке було одним з основних центрів суднобудування на півдні Росії з 1778 до 1827 року, з його стапелів зійшли 34 лінійних кораблі та 16 фрегатів.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування – спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті – 31.1 г, діаметр – 38.6 мм, тираж – 5 000 штук. Гурт монети – гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу – **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті – **31.1**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування – спеціальний анциркулейтед, маса – 16.54 г, діаметр – 35.0 мм, тираж – 30 000 штук. Гурт монети – рифлений.

На аверсі обох монет розміщено: вгорі малий Державний герб України та напис півколом – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, у центрі зображено розу вітрів як символ морських мандрів, праворуч і ліворуч від якої стилізований рослинний орнамент та вітрильники, між якими рік карбування монети – **2013**; унизу на дзеркальному тлі – номінал: на монеті зі срібла – **10 / ГРИВЕНЬ**, на монеті з нейзильберу – **5 / ГРИВЕНЬ** та праворуч логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі обох монет на дзеркальному тлі зображено корабель під вітрилами, ліворуч півколом розміщено напис – **“СЛАВА КАТЕРИНИ” / ЛІНІЙНИЙ КОРАБЕЛЬ**.

Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (аверс), Володимир Дем’яненко (реверс).

Скульптори – Анатолій Дем’яненко, Володимир Дем’яненко.

Пам’ятні монети номіналами 10 та 5 гривень “Лінійний корабель “Слава Катерини” є дійсними платіжними засобами України та обов’язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

